

**Uchwała Nr LIII/1542/10
Rady Miasta Gdańska
z dnia 28 października 2010 roku**

w sprawie przyjęcia „Gdańskiego Programu Rozwiązywania Problemu Bezdomności na 2011 rok”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, zm.: z 2002 r. Nr 23, poz. 220; Nr 62, poz. 558; Nr 113, poz. 984; Nr 153, poz. 1271; Nr 214, poz. 1806, zm.: z 2003 r. Nr 80, poz. 717; Nr 162, poz. 1568, zm.: z 2004 r. Nr 102, poz. 1055; Nr 116, poz. 1203, zm.: z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; zm.: z 2006 r. Nr 17, poz. 128, zm.: z 2007 r. Nr 173, poz. 1218, zm.: z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458, zm.: z 2009 r. Nr 52, poz. 420; Nr 157, poz. 1241, zm.: z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i 146; Nr 106, poz. 675) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 i pkt 3, ust. 2 pkt 4 i art. 110 ust.10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j.: Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, zm.: z 2009 r. Nr 157, poz. 1241; Nr 202, poz. 15551; Nr 219, poz. 1706; Nr 221, poz. 1738, zm.: z 2010 r. Nr 28, poz. 146; Nr 40, poz. 229; Nr 81, poz. 527; Nr 125, poz. 842)

uchwała się, co następuje:

§ 1

1. Uchwała się „Gdański Program Rozwiązywania Problemu Bezdomności na 2011 rok”, zwany dalej Programem.
2. Program stanowi Załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2

1. Wykonanie Uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Gdańska.
2. Prezydent Miasta Gdańska określi w drodze zarządzenia, działania podejmowane dla realizacji celów szczegółowych i operacyjnych Programu oraz wyznaczy koordynatorów tych celów.

§ 3

Prezydent Miasta Gdańska może w drodze zarządzenia zatwierdzać programy, projekty, modele i procedury stanowiące rozwinięcie zagadnień wynikających z Programu.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem 01 stycznia 2011 r.

**Przewodniczący
Rady Miasta Gdańska**

Bogdan Oleszek

Załącznik
do Uchwały Nr LIII/1542/10
Rady Miasta Gdańska
z dnia 28 października 2010 r.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdańsku

Gdański Program Rozwiązywania Problemu Bezdomności na 2011 rok

I. Wstęp

Problem bezdomności to nie tylko dramat jednostki nim dotkniętej. To również problem społeczeństwa, którego jest ona członkiem. Ograniczenie tego zjawiska i łagodzenie jego skutków jest obowiązkiem każdego samorządu gminy. Ze względu na wielkoobszarowy charakter zjawiska wspieranie osób bezdomnych jest wyjątkowo trudnym zadaniem. Każdy samorząd wykorzystując ustawowe instrumenty pomocy socjalnej równocześnie poszukuje nowych i bardziej skutecznych rozwiązań ich sytuacji, ale też bardziej korzystnych z punktu widzenia budżetu i finansów gminy. Odzwierciedleniem tych działań są strategie i programy walki z bezdomnością, a także zawiązywane partnerstwa i koalicje między ośrodkami pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami zajmującymi się problematyką bezdomności.

Gdański Program Rozwiązywania Problemu Bezdomności na 2011 rok jest realizowany w oparciu o cele Gdańskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2015.

Program obejmuje wielkoobszarowy zakres zadań przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i łagodzenia jego skutków. Ich podstawą jest zapobieganie powstawaniu, utrwalaniu się i poszerzaniu zjawiska bezdomności poprzez szeroko rozumiane działania profilaktyczne, osłonowe i aktywizujące. Realizacja tych zadań zapewnia osobom zagrożonym bezdomnością bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarza warunki sprzyjające rozwiązywaniu problemów osób bezdomnych wynikających z braku schronienia. Tworzy szanse i warunki umożliwiające konkretnym osobom i grupom społecznym wyjście z bezdomności przez wykorzystanie ich własnych zasobów.

W pracy nad Programem uczestniczyli eksperci, specjaliści, przedstawiciele pomocy społecznej, organizacji samorządu lokalnego i organizacji pozarządowych, środowiska naukowego, policji i Straży Miejskiej. Zespół został powołany Zarządzeniem Nr 1181/10 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 12 sierpnia 2010 r.

II. Adresaci Programu

Program jest kierowany do osób zagrożonych bezdomnością oraz osób bezdomnych w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy społecznej.

III. Koordynator Programu

Anna Sobota – Zastępca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdańsku
ds. pomocy środowiskowej

Podmiot odpowiedzialny za przygotowanie i koordynację Programu:
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdańsku.

IV. Partnerzy i realizatorzy programu

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdańsku
- Wydział Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w Gdańsku
- Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Gdańsku
- Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego w Gdańsku

- Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Urzędu Miejskiego w Gdańsku
- Powiatowy Urząd Pracy w Gdańsku
- Komenda Miejska Policji w Gdańsku
- Straż Miejska w Gdańsku
- Miejska Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Gdańsku
- Pogotowie Socjalne dla Osób Nietrzeźwych w Gdańsku
- Uniwersytet Gdański
- Pomorskie Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności
- Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Gdańskie
- Towarzystwo Wspierania Potrzebujących „Przystań”
- Stowarzyszenie Opiekunów - Resocjalizacyjne „Prometeusz” w Gdańsku
- Pomorskie Centrum Pomocy Bliźniemu Monar - Markot w Gdańsku

V. Akty prawne wykorzystane przy opracowywaniu Programu

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j.: z 2009 r. Dz. U. Nr 175, poz.1362 ze zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.),
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994 r. Nr 111, poz. 535 ze zm.),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j.: Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.),
- Uchwała Nr XXVI/828/04 Rady Miasta Gdańska z dnia 08 lipca 2004 r. w sprawie przyjęcia Gdańskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2015 zmieniona Uchwałą Nr XIX/470/08 Rady Miasta Gdańska z dnia 31 stycznia 2008 r.,
- Uchwała Nr XLII/1215/09 Rady Miasta Gdańska z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Gdańska na lata 2009 - 2013.

VI. Opis zjawiska na podstawie diagnozy

Zgodnie z dokumentacją Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdańsku oraz diagnozą sytuacji zawartą w Raporcie porównawczym badań „Socjodemograficzny portret zbiorowości ludzi bezdomnych” zjawisko bezdomności w Mieście Gdańsku od 2007 r. utrzymuje się na podobnym poziomie, a jego zasadnicza struktura nie zmienia się.

Liczba bezdomnych Gdańszczan wynosi około 800 osób. Przeciętny gdański bezdomny to bezrobotny, nisko wykształcony mężczyzna w wieku około 50 lat. Kobiety bezdomne stanowią 16,4% populacji, najczęściej w kategorii wiekowej do lat 40. Systematycznie zmniejsza się populacja dzieci bezdomnych. Ich liczba w grudniu 2009 r. spadła o 36% liczba dzieci w porównaniu do 2001 r.

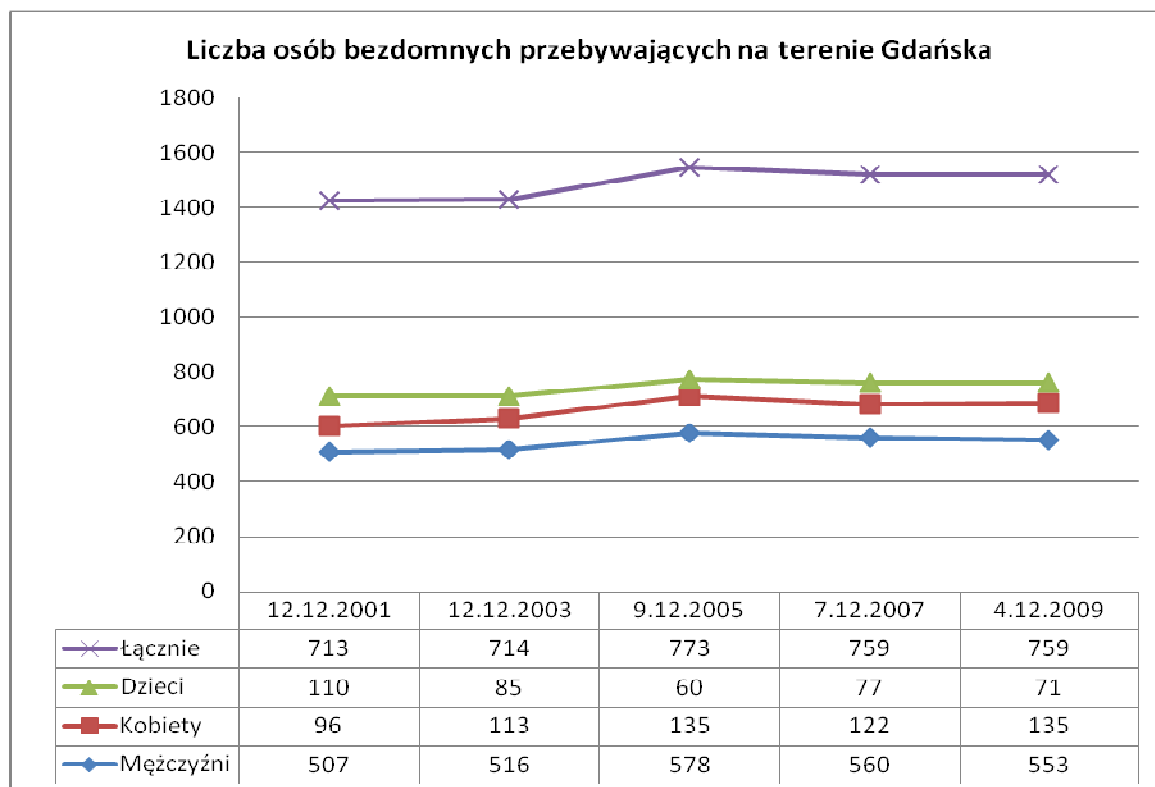

Tabela nr 1: Liczba osób bezdomnych przebywających na terenie Miasta Gdańska podczas sondażu

Około 80% osób bezdomnych przebywało w placówkach dla osób bezdomnych. Maleje systematycznie liczba osób bezdomnych przebywających w miejscach niemieszkalnych i w grudniu 2009 r. wynosiła około 100 osób. Nie stwierdzono istnienia bezdomności ulicznej dzieci.

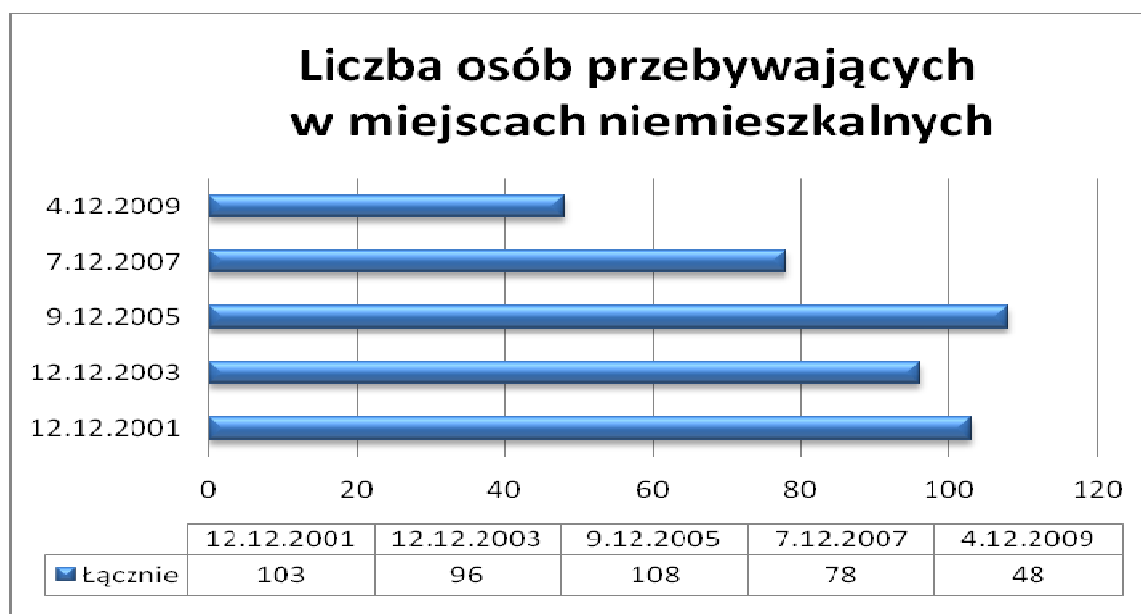

Tabela nr 2: Liczba osób bezdomnych przebywających w miejscach niemieszkalnych na terenie Miasta Gdańska

Stan zdrowia bezdomnych Gdańszczan systematycznie się pogarsza. Trzy czwarte bezdomnych mężczyzn choruje, najczęściej przewlekle. W podobnej sytuacji jest co trzecia kobieta bezdomna. Tylko około 27% osób bezdomnych korzystających z pomocy udzielanej przez Referat ds. Osób Bezdomnych w 2008 r. uważało, że jest zdrowa.

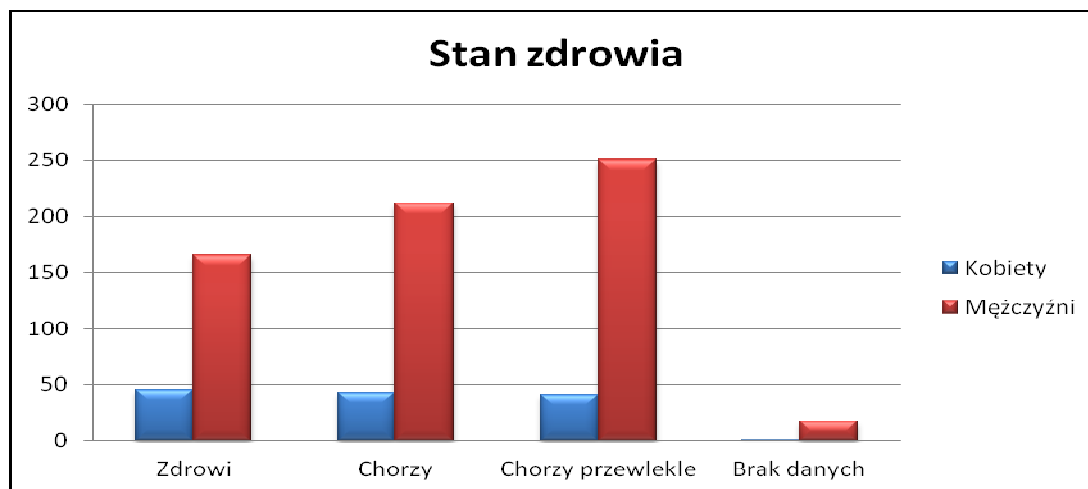

Tabela nr 3: Stan zdrowia klientów ROB w 2008

Aż 40% populacji osób bezdomnych w Gdańsku posiada orzeczenie o niepełnosprawności, która była powodem przyznania pomocy społecznej w 2009 r. Główną przyczyną złego stanu zdrowia u osób bezdomnych (około 80%) jest uzależnienie od alkoholu, które powoduje zaburzenia psychiczne, choroby narządów ruchu, układu krążenia i dróg oddechowych, choroby neurologiczne oraz schorzenia przewodu pokarmowego.

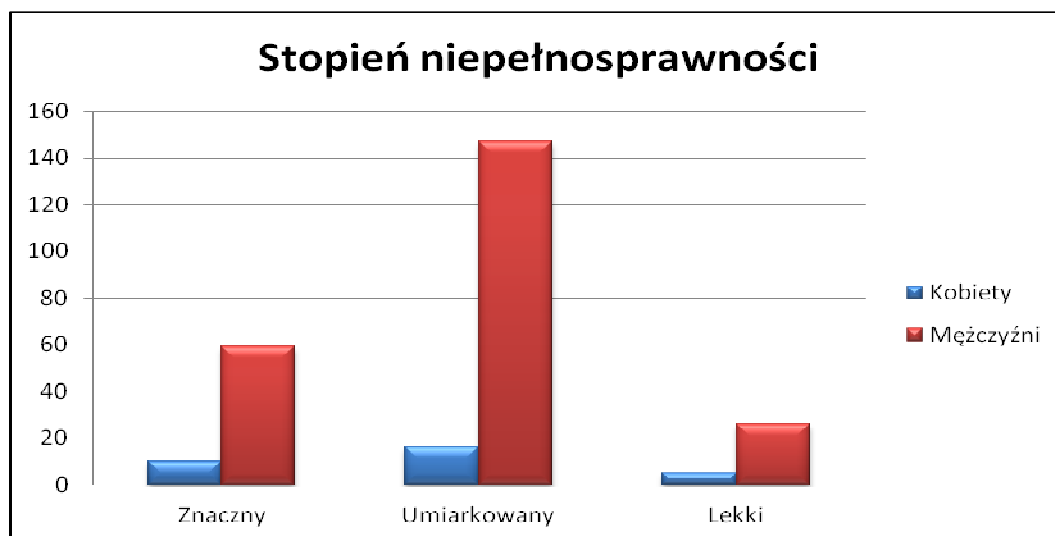

Tabela nr 4: Niepełnosprawność klientów Referatu ds. Osób Bezdomnych w 2008 r.

Wśród 263 osób bezdomnych 62% posiadało orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, co czwarta w stopniu znacznym, a co ósma w stopniu lekkim.

Istnieje wiele przyczyn powstawania i utrwalania zjawiska bezdomności. Obok czynników subiektywnych, niezależnych od kształtu i funkcjonowania rodziny

i wynikających z niezależnych od niej uwarunkowań społecznych istnieje wiele obiektywnych przyczyn. Najczęstszą przyczyną strukturalną bezdomności wskazywaną przez osoby bezdomne jest ich wymeldowanie z lokalu, w którym zameldowani byli na pobyt stały. Z kolei najczęstszą wskazywaną jednostkową przyczyną powstania i utrwalania bezdomności jest nadużywanie alkoholu.

Wielu osobom wyjście z bezdomności utrudnia długotrwała choroba i niepełnosprawność. Uproszczone i ograniczone do zaspokajania podstawowych potrzeb życie zredukowało znacznie ich umiejętność samodzielnego życia na własny rachunek. Ponad 30% osób bezdomnych posiada zadłużenia z powodu niewywiązania się z różnego rodzaju zobowiązań finansowych, najczęściej wobec funduszu alimentacyjnego lub administracji mieszkaniowych. Mężczyzna pozostaje w bezdomności przeciętnie około 8 lat, a okres ten wydłuża się sukcesywnie. Kobiety pozostają w bezdomności średnio dwa lata krócej, niż mężczyźni.

Liczba osób i rodzin bezdomnych w Gdańsku może znacznie wzrosnąć. Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2008 r. na realizację eksmisji z zasobu mieszkaniowego miasta do pomieszczeń tymczasowych oczekuje 489 wyroków oraz 149 wyroków do pomieszczeń tymczasowych z zasobów mieszkaniowych innych podmiotów.

VII. Zdiagnozowane obszary problemowe:

Przeprowadzona diagnoza skłania do pewnych refleksji. Obserwowany w Gdańsku proces starzenia się społeczeństwa oznacza również, że będzie rosła grupa osób bezdomnych starszych wiekiem objęta systemem pomocy społecznej. Równocześnie pogarsza się stan zdrowia tych osób. Zmiany w strukturze gdańskiej populacji osób bezdomnych mogą więc w sposób zasadniczy przyczynić się do zmiany modelu wsparcia osób bezdomnych, aby dostosować go do ich aktualnych potrzeb.

Zmniejszająca się liczba bezdomnych samotnych matek umożliwia podjęcie indywidualnych, a tym samym bardziej skutecznych działań, które zmotywują je do zmiany trybu życia i umożliwią zmniejszenie bezdomności placówkowej rodzin z dziećmi poprzez pobyt w mieszkaniach treningowych.

Realizacja wyroków eksmisji z zasobu mieszkaniowego gminy do pomieszczeń tymczasowych wymaga stworzenia systemu pomocy osobom i rodzinom mieszkającym w zadłużonych lokalach z zasobów własnych Miasta Gdańska.

Podstawową formą wsparcia osoby bezdomnej to udzielenie jej schronienia. Na terenie Miasta Gdańska funkcjonuje dziesięć placówek o różnym standardzie usług. Są to: ogrzewalnia, noclegownia i schroniska oferujące schronienie dla 579 osób bezdomnych. Brak takiej usługi na terenie sąsiednich miejscowości powoduje, że okoliczne ośrodki pomocy społecznej rywalizują o miejsca w gdańskich placówkach i oferują wyższe, niż Gdańsk ceny za pobyt swoich klientów. W rezultacie, co trzeci mieszkaniec tych placówek był ostatnio zameldowany poza Gdańskiem, a liczba oferowanych miejsc dla bezdomnych Gdańszczan jest niewielka, a wkrótce może stać się niewystarczająca. W ofercie schronienia brakuje również placówki o charakterze domu dla bezdomnych przeznaczonego dla osób wymagających pomocy osoby drugiej.

Równocześnie, zwłaszcza w okresie zimowym powtarzają się trudności w zakresie interwencji i pracy z osobami bezdomnymi, które długookresowo mają problem z utrzymaniem abstynencji i zgłaszają się do placówek w stanie nietrzeźwym. Wciąż też jest niedostateczna współpraca między samymi placówkami w zakresie działań interwencyjnych oraz wymiany informacji.

Dąży się aby podejmowane działania, mające na celu rozwiązywanie problemu bezdomności w Gdańsku, opierały się na współpracy i integracji organizacji pozarządowych oraz instytucji samorządowych. Partnerstwa umożliwiają nie tylko wymianę doświadczeń między wszystkimi pomagającymi organizacjami i rozwój pomocowości, ale również wzmagają konieczność profesjonalizacji oraz standaryzacji podejmowanych działań. Zlecenie realizacji zadania pomocy społecznej w zakresie bezdomności w drodze konkursu jest jednym elementem tej współpracy.

Zgodnie z przedstawioną powyżej diagnozą realizacja Programu będzie się odbywać w trzech obszarach:

1. profilaktyka

Działania o charakterze profilaktycznym będą skierowane do osób, które są najbardziej narażone na bezdomność, a także do osób już bezdomnych nie korzystających z różnych powodów z pomocy instytucjonalnej lub przebywających w tzw. wstępnej fazie zjawiska. Mają na celu zapobieganie sytuacji, w której utrwała się i poszerza zjawisko bezdomności. W tym obszarze znajdują się również działania służące podnoszeniu świadomości społecznej poprzez informację, edukację i upowszechnianie dorobku w zakresie problemu bezdomności oraz przełamywanie stereotypu osoby bezdomnej w świadomości społeczności lokalnej.

2. interwencja

Obszar interwencji obejmie te działania osłonowe, które służą wsparciu osób bezdomnych pozbawionych zabezpieczenia podstawowych potrzeb bytowych. Wśród nich znajdzie się przede wszystkim zabezpieczenie noclegu i wyżywienia, odzieży i obuwia, pomoc w wyrabianiu dokumentów osobistych, a także udzielanie wsparcia bezdomnym pijącym szkodliwie w formie motywowania do podjęcia odpowiednich form terapii odwykowych.

3. integracja

Obszar działań integracyjnych umożliwi readaptację społeczno - zawodową osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, poprzez ich aktywizację i motywowanie do podjęcia walki o własną niezależność oraz zwiększenie ich kompetencji społecznych. Działaniom tym będzie sprzyjać system współpracy służb publicznych budowany w celu zapewnienia wsparcia osobom bezdomnym i w wypracowywaniu standardów pracy z osobami bezdomnymi, umożliwiających skuteczne przeciwdziałanie zjawisku.

VIII. Cele Programu

Cel główny Programu

Zapobieganie bezdomności i łagodzenie jej skutków w Gdańsku poprzez działania o charakterze profilaktycznym, osłonowym i aktywizującym.

Cele szczegółowe Programu

- Nr 1 Zapobieganie zagrożeniom powstawania i utrwalania bezdomności.
- Nr 2 Zapobieganie powstawaniu i utrwalaniu się zjawiska bezdomności ulicznej i żebractwa.

- Nr 3 Zapewnienie potrzebującym dostatecznej ilości miejsc w placówkach dla osób bezdomnych.
- Nr 4 Stworzenie możliwości aktywnego udziału osób bezdomnych w życiu społecznym.
- Nr 5 Budowanie zintegrowanego systemu umożliwiającego skuteczne rozwiązywanie problemu bezdomności.

IX. Zakładane rezultaty z realizacji celów oraz zagrożenia dla ich realizacji

1. Oczekiwane rezultaty realizacji Programu

Program pozwoli na rozwiązywanie problemów społecznych osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, w celu poprawy ich położenia materialno - bytowego oraz wyrównania ich szans życiowych. Realizacja Programu stworzy możliwości na systematyczne monitorowanie problemu bezdomności w mieście i dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem oraz prowadzenie bieżących działań osłonowych.

Integracja podmiotów działających na rzecz osób bezdomnych w Gdańsku będzie oznaczać efektywne wykorzystanie środków finansowych przy jednocześnie sprawniejszych działaniach wobec adresatów Programu. Trwałym efektem współpracy będą dostosowane do aktualnego portretu osób bezdomnych w Gdańsku standardy, metody i narzędzia nowoczesnej pracy socjalnej. Wśród nich znajdzie się udoskonalenie istniejącej hierarchizacji placówek i utworzenie warunków na powstanie domu dla bezdomnych na terenie Gdańska. W ramach udoskonalania Gdańskiego Modelu Pracy z Osobą Uzależnioną od Alkoholu i Gdańskiego Modelu Pracy Z Osobą Bezdomną w Okresie Zimowym zostanie wypracowany standard usług socjalnych dla osób z problemem alkoholowym. Każdy potrzebujący otrzyma miejsce w placówce z uwzględnieniem swojej sytuacji i stopnia własnego zaangażowania w jej zmianę.

Stworzenie systemu mieszkań treningowych w ramach partnerskiego projektu pilotażowego „Osiedle na Sitowiu” powinien zmotywować samotne matki z dziećmi do zmiany trybu życia i umożliwić zmniejszenie bezdomności placówkowej rodzin.

Realizacja partnerskiego projektu pilotażowego „Centrum Treningu Umiejętności Społecznych” powinna przyczynić się również do rozwiązania problemu z niewykonanymi eksmisjami z zasobu mieszkaniowych Miasta Gdańsk oraz do wypracowania modelu wsparcia i pomocy kierowanej do osób o niskich kompetencjach społecznych. Umożliwi również pozyskanie wolnych prawnie i fizycznie lokali mieszkalnych od dłużników, które zostaną przeznaczone na udzielenie pomocy mieszkaniowej osobom i rodzinom ujętym w wykazach Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w Gdańsku.

Programy wzmożonej aktywizacji i reintegracji społecznej skierowane do osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością pozwolą na poprawę ich funkcjonowania poprzez podniesienie kompetencji społecznych i nabycie umiejętności radzenia sobie w różnych sytuacjach życiowych pozwalając na powrót do normalnego i aktywnego życia w społeczeństwie. Działania będą prowadzone na terenie placówek dla osób bezdomnych, a ich podstawą będą zarówno projekty własne organizacji pozarządowych, jak i projekt systemowy „Systematycznie do celu” realizowany przez MOPS.

Realizacja Programu przyczyni się również do stworzenia systemu monitorowania problemu zagrożenia bezdomnością poprzez partnerską współpracę i budowę projektu pilotażowego „Misja przeciwko eksmisji”.

2. Przewidywane zagrożenia realizacji Programu

Zagrożeniem realizacji Programu może być nadmierna adaptacja osób bezdomnych do warunków bytowych w placówce. Powstające w ten sposób uzależnienie od pomocy jest przyczyną niechęci do wprowadzania zmian w swojej sytuacji, braku zaangażowania w proces własnej readaptacji społecznej i zawodowej. Usamodzielnienie osób zmotywowanych utrudnia długi czas oczekiwania na lokal z zasobów mieszkaniowych Miasta Gdańska.

Rosnąca liczba osób bezdomnych oraz systematycznie pogarszający się zły stan zdrowia i starzenie się populacji powoduje konieczność znacznego zwiększenia liczby miejsc w placówkach, w tym specjalistycznych. Ma to bezpośredni związek ze wzrostem kosztów ich utrzymania w placówkach dla bezdomnych. Liczba oferowanych miejsc dla bezdomnych Gdańszczan jest niewielka, a może stać się niewystarczająca, gdy do populacji bezdomnych dołączą osoby i rodziny opuszczające pomieszczenia tymczasowe. Obecna kondycja organizacji prowadzących placówki może nie pozwolić na zwiększenie oferty wystarczającej na pokrycie bieżących potrzeb. W ofercie schronienia brakuje również domu dla bezdomnych przeznaczonego dla osób wymagających pomocy osoby drugiej, a żadna z organizacji pozarządowych nie jest w stanie samodzielnie otworzyć go na terenie Gdańska bez otrzymania wsparcia ze strony samorządu, na przykład w postaci budynku przystosowanego do realizacji takiego zadania.

X. System monitoringu i ewaluacji Programu

Opis działań realizowanych w ramach Programu będzie określony miernikami obrazującymi postęp w osiąganiu założonych celów. W ramach prowadzonego monitoringu koordynator Programu raz na pół roku będzie organizować spotkania, na których zostanie dokonana ocena stopnia realizacji Programu.

Osoby odpowiedzialne za realizację zadań w ramach celu szczegółowego po jego analizie i ocenie mierników będą sporządzać raport półroczny z uwzględnieniem wszystkich czynników mających wpływ na realizację zadania.

Przygotowane raporty będą przekazane koordynatorowi celu szczegółowego, który po analizie sporządzi sprawozdanie i przedstawi je koordynatorowi Programu. Koordynator będzie decydował w miarę potrzeby o wdrożeniu działań korygujących do realizacji Programu.

Na podstawie wyników monitoringu będzie przeprowadzona ewaluacja, czyli ocena skuteczności działania. Wyciągnięte wnioski będą ukierunkowywać działania podejmowane w następnym roku.